

Ананьєва Ю.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри публічних фінансів
Державного податкового університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0481-5787>

Ananieva Yuliia
State Tax University

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

ANALYSIS OF THE MAIN FACTORS AFFECTING THE FINANCIAL RISKS OF ENTERPRISES IN GLOBALIZATION

Стаття розглядає ключові фактори, які впливають на фінансові ризики підприємств в умовах глобалізації. Враховуючи швидкі зміни в міжнародному бізнес-середовищі, автор аналізує роль міжнародної конкуренції, коливань валютних курсів, економічних, політичних, технологічних, екологічних та соціокультурних змін. Основна увага приділяється взаємозв'язку між цими факторами та їх впливом на стабільність та конкурентоспроможність підприємств. Наголошено на важливості адаптації, стратегічного планування та інноваційного підходу для ефективного управління ризиками та використання нових можливостей, які надає глобалізований ринок. Дослідження акцентує увагу на значущості корпоративної соціальної відповідальності, етичності та екологічної чутливості в сучасних умовах глобалізації. Автор розглядає, як підприємства можуть використовувати ці аспекти як стратегічні інструменти для підвищення своєї репутації, зміцнення відносин зі споживачами та забезпечення довгострокового росту. В статті також наводяться практичні рекомендації для підприємств, які прагнуть оптимізувати свою діяльність та мінімізувати потенційні ризики в умовах глобалізації. Завершуючи, автор підкреслює, що лише гнучкі, інноваційні та відповідальні підприємства зможуть досягти успіху в динамічному та непередбачуваному світовому економічному ландшафті. В контексті постійної еволюції глобального ринку, стаття також розглядає важливість неперервного навчання та розвитку для підприємств. Адаптація до нових технологій, розуміння культурних особливостей різних ринків та здатність швидко реагувати на зміни стають ключовими компетенціями успішного підприємства. Визначена роль міжнародного співробітництва та партнерства в умовах глобалізації. Створення міжнародних альянсів, спільних підприємств та стратегічних партнерств може допомогти компаніям отримати доступ до нових ринків, ресурсів та технологій, а також розподілити ризики. Важливим аспектом є також підкреслення ролі лідерства в управлінні ризиками та викликами глобалізації. Ефективне лідерство, яке базується на стратегічному баченні, емпатії та етичних принципах, може надихати команди на досягнення відмінних результатів незважаючи на зовнішні виклики. У підсумку, автор закликає підприємства бути готовими до невизначеності, приймати виклики як можливості та прагнути до неперервного розвитку та вдосконалення. Тільки такий підхід дозволить підприємствам не просто вижити, а й процвітати в умовах глобалізованого світу.

Ключові слова: глобалізація, економіка, управління ризиками, кредитні ризики, технології, страхування.

The article considers the key factors that affect the financial risks of enterprises in the conditions of globalization. Given the rapid changes in the international business environment, the author analyzes the role of international competition, exchange rate fluctuations, economic, political, technological, environmental and socio-cultural changes. The main attention is paid to the relationship between these factors and their influence on the stability and competitiveness of enterprises. The importance of adaptation, strategic planning and innovative approach for effective risk management and use of new opportunities provided by the globalized market is emphasized. The study focuses on the importance of corporate social responsibility, ethics and environmental sensitivity in modern conditions of globalization. The author examines how businesses can use these aspects as strategic tools to enhance their reputation, strengthen relationships with consumers, and ensure long-term growth. The article also provides practical recommendations for enterprises seeking to optimize their activities and minimize

potential risks in the face of globalization. In conclusion, the author emphasizes that only flexible, innovative and responsible enterprises will be able to succeed in a dynamic and unpredictable global economic landscape. In the context of the constant evolution of the global market, the article also considers the importance of continuous learning and development for enterprises. Adaptation to new technologies, understanding the cultural characteristics of different markets and the ability to quickly respond to changes become key competencies of a successful enterprise. The role of international cooperation and partnership in the conditions of globalization is determined. The formation of international alliances, joint ventures and strategic partnerships can help companies gain access to new markets, resources and technologies, as well as share risks. An important aspect is also emphasizing the role of leadership in managing the risks and challenges of globalization. Effective leadership based on strategic vision, empathy, and ethical principles can inspire teams to excel despite external challenges. In conclusion, the author urges enterprises to be ready for uncertainty, accept challenges as opportunities and strive for continuous development and improvement. Only such an approach will allow enterprises not only to survive, but also to prosper in the conditions of a globalized world.

Keywords: globalization, economy, risk management, credit risks, technologies, insurance.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації світової економіки підприємства стикаються з новими викликами та можливостями. Процеси глобалізації впливають на всі аспекти діяльності підприємства, в тому числі на його фінансову стабільність. Розуміння основних факторів, що впливають на фінансові ризики підприємства, є ключовим для його успішної діяльності на міжнародному ринку. Тому аналіз цих факторів та розробка стратегій їх мінімізації є актуальним і важливим завданням для дослідників та практиків. Глобалізація – це не лише процес економічної інтеграції країн, але й комплексний соціокультурний, політичний та технологічний процес, який впливає на всі сфери життя суспільства. Підприємства, які вирішили вийти на міжнародний ринок, повинні бути готові до нових викликів, які приносить глобалізація. Один з ключових аспектів цього виклику – це фінансові ризики, які можуть виникнути внаслідок різних факторів, пов'язаних з глобалізаційними процесами. У цій статті ми розглянемо основні фактори, що впливають на фінансові ризики підприємств в умовах глобалізації, та запропонуємо рекомендації щодо їх мінімізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми росту сучасної світової економіки були досліджені значною кількістю вчених. Деякі з них, які вивчали конкретні аспекти цього питання, включають Т. Артємова, О. Білоуса, С. Корабліна, Т. Мельника, Д. Норта та багатьох інших дослідників.

Метою статті є дослідження та аналіз основних факторів, що впливають на фінансові ризики підприємств в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Глобалізація – це процес, який впливає на всі сфери життя суспільства, включаючи економіку. Підприємства, що діють в умовах глобалізації, стикаються з новими викликами та ризиками. Розглянемо основні фактори, які

впливають на фінансові ризики підприємств в цьому контексті.

1. Міжнародна конкуренція. Глобалізація відкриває ринки для міжнародних компаній, що призводить до збільшення конкуренції. Підприємства повинні бути готові конкурувати не тільки на внутрішньому, але і на зовнішньому ринку. Міжнародна конкуренція – це взаємодія підприємств, що представляють різні країни, на світовому ринку з метою зайняття лідируючих позицій, збільшення частки ринку та отримання максимального прибутку. В умовах глобалізації міжнародна конкуренція посилюється, оскільки бар'єри для входу на зовнішні ринки зменшуються, а технологічний розвиток сприяє легшому доступу до інформації та ресурсів. Основні особливості міжнародної конкуренції [1– 2]:

1.1. Більша складність ринкового середовища. Підприємства повинні адаптуватися до різних культурних, економічних та правових умов різних країн.

1.2. Вищий рівень конкуренції. На міжнародному ринку підприємство конкурує не тільки з місцевими, але й з іноземними компаніями.

1.3. Необхідність адаптації продукції. Через різницю в культурних та споживчих уподобаннях може виникнути потреба в модифікації товарів або послуг.

1.4. Ризики, пов'язані з політичною та економічною нестабільністю. Підприємства можуть стикатися з ризиками, пов'язаними з політичними конфліктами, валютними коливаннями та іншими нестабільними факторами.

1.5. Технологічні виклики. Міжнародна конкуренція вимагає від підприємств постійного оновлення технологій та інновацій.

Міжнародна конкуренція є двостороннім мечем для підприємств. З одного боку, вона відкриває нові можливості для розширення ринків збуту та збільшення прибутків, а з іншого – приносить нові виклики та ризики.

Успішні підприємства ті, які здатні адаптуватися до змінюваних умов та ефективно конкурувати на міжнародному рівні.

2. Коливання валютних курсів. Активна торгівля між країнами призводить до нестабільності валютних курсів, що може вплинути на вартість імпорту/експорту та прибутковість підприємства. Коливання валютних курсів відіграють важливу роль в міжнародній економіці, впливаючи на торгівлю, інвестиції та інші аспекти міжнародних економічних відносин. Для підприємств, що ведуть міжнародний бізнес, коливання валютних курсів можуть мати значний вплив на їхню діяльність.

Основні аспекти впливу коливань валютних курсів на підприємства [3]:

2.1. Вартість імпорту та експорту. Зміна валютних курсів може збільшити або зменшити вартість імпортованих товарів та послуг, а також вплинути на конкурентоспроможність експортних товарів.

2.2. Конвертаційні ризики. Підприємства, що отримують прибуток в іноземній валюті, можуть втратити частину своїх доходів через несприятливі коливання валютних курсів при конвертації доходів назад у національну валюту.

2.3. Вартість зовнішнього боргу. Для підприємств, які мають зовнішній борг в іноземній валюті, коливання валютних курсів можуть збільшити вартість обслуговування боргу.

2.4. Інвестиційна привабливість. Нестабільність валютних курсів може відлякувати іноземних інвесторів, що може призвести до зниження прямих іноземних інвестицій.

2.5. Ціноутворення. Коливання валютних курсів можуть впливати на вартість імпортованих компонентів, що в свою чергу впливає на вартість кінцевої продукції.

Коливання валютних курсів є одним з ключових факторів, які впливають на міжнародний бізнес. Підприємства повинні розробляти стратегії управління ризиками, пов'язаними з валютними коливаннями, щоб мінімізувати потенційні втрати та використовувати можливості, які виникають в результаті цих коливань.

3. Зміна економічних умов. Глобальні економічні кризи, рецесії в окремих країнах можуть вплинути на діяльність підприємства, його здатність отримувати кредити та інвестувати. Економічні умови є динамічними і постійно змінюються під впливом різних внутрішніх та зовнішніх факторів. Зміна економічних умов може мати великий вплив на діяльність підприємств, їх конкурентоспроможність, прибутковість та стабільність.

Основні аспекти впливу зміни економічних умов на підприємства:

3.1. Зміна попиту на товари та послуги. Економічні рецесії або спади можуть призвести до зниження попиту на певні товари та послуги, в той час як економічне зростання може сприяти його збільшенню.

3.2. Доступність кредитів. В умовах економічної нестабільності банки та інші фінансові установи можуть змінювати умови кредитування, що впливає на можливість підприємств отримувати зовнішнє фінансування.

3.3. Вартість ресурсів. Зміна економічних умов може впливати на ціни на сировину, енергію, робочу силу та інші ресурси, необхідні для діяльності підприємства.

3.4. Інфляційні ризики. Висока інфляція може призвести до зниження реальних доходів населення, збільшення вартості кредитів та зниження прибутковості підприємства.

3.5. Зміна податкової політики. Уряди можуть змінювати податкові ставки та інші економічні стимули в залежності від економічної ситуації в країні.

Зміна економічних умов є невід'ємною частиною діяльності будь-якого підприємства. Для успішної адаптації до змінюваних умов підприємства повинні постійно моніторити економічне середовище, аналізувати потенційні ризики та можливості та розробляти стратегії, які допоможуть їм ефективно реагувати на зміни [4].

4. Політична нестабільність. Політичні конфлікти, війни, санкції можуть вплинути на діяльність підприємства в певній країні або регіоні. Політична нестабільність відноситься до ситуацій, коли урядові структури, закони, права та політики в країні зазнають раптових, непередбачуваних або неконтрольованих змін. Така нестабільність може мати глибокий вплив на економічне та соціальне життя країни, а також на діяльність підприємств, які ведуть бізнес у таких умовах.

Основні аспекти впливу політичної нестабільності на підприємства:

4.1. Ризик конфіскації майна. У разі радикальних політичних змін існує ризик націоналізації або конфіскації майна іноземних підприємств.

4.2. Зміна законодавства. Політична нестабільність може призвести до раптових змін в законодавстві, що регулює діяльність підприємств, включаючи податкове, торговельно-інвестиційне законодавство.

4.3. Валютні рестрикції. Уряди можуть вводити обмеження на виведення капіталу або конвертацію валют, що ускладнює діяльність міжнародних підприємств.

4.4. Збільшення ризику невиконання контрактів. Політична нестабільність може призвести

до порушення контрактних зобов'язань місцевими партнерами або державними органами.

4.5. Загроза фізичної безпеки. В умовах політичних конфліктів або громадянських заворушень існує ризик для фізичної безпеки працівників підприємства та його матеріальних активів.

Політична нестабільність є одним з найбільших ризиків для підприємств, які ведуть бізнес на міжнародному рівні. Щоб захистити свою діяльність від негативного впливу такої нестабільності, підприємства повинні розробляти комплексні стратегії управління ризиками, включаючи диверсифікацію активів, страхування, гнучкі контрактні умови та постійний моніторинг політичної ситуації в країнах своєї присутності [5–6].

5. Технологічні зміни. Швидкий розвиток технологій може вплинути на попит на певні товари або послуги, а також на здатність підприємства конкурувати на ринку. Технологічні зміни є однією з ключових характеристик сучасного світу. Вони впливають на всі аспекти життя суспільства, включаючи спосіб ведення бізнесу. Швидкий розвиток технологій може створювати як нові можливості, так і виклики для підприємств.

Основні аспекти впливу технологічних змін на підприємства:

5.1. Оптимізація процесів. Впровадження нових технологій може допомогти підприємствам оптимізувати виробничі процеси, зменшити витрати та підвищити продуктивність.

5.2. Доступ до нових ринків. Технологічні інновації, такі як електронна комерція або мобільні платформи, відкривають для підприємств нові ринки та аудиторії.

5.3. Зміна моделі бізнесу. Технологічні зміни можуть вимагати від підприємств перегляду їхньої бізнес-моделі, адаптації до нових реалій ринку.

5.4. Збільшення конкуренції. Нові технології можуть знизити бар'єри входу на ринок для нових гравців, що призводить до збільшення конкуренції.

5.5. Ризики з застаріванням. Підприємства, які не слідкують за технологічними тенденціями, можуть залишитися позаду конкурентів і втратити свою конкурентоспроможність.

5.6. Захист даних та безпека. З розвитком цифрових технологій підприємства стикаються з викликами, пов'язаними з захистом даних та кібербезпекою [7].

Технологічні зміни вимагають від підприємств гнучкості, готовності до навчання та адаптації. Щоб залишатися конкурентоспроможними в умовах швидкого технологічного розвитку, підприємства повинні інвестувати

в інновації, навчання персоналу та постійний моніторинг технологічних тенденцій.

6. Екологічні фактори. Зростаюча увага до екологічних питань може вимагати додаткових інвестицій в екологічно чисті технології. Екологічні фактори стають все більш актуальними у контексті глобальних змін клімату, збереження біорізноманіття та необхідності збалансованого використання природних ресурсів. Підприємства по всьому світу все більше усвідомлюють свою відповідальність перед навколишнім середовищем та споживачами.

Основні аспекти впливу екологічних факторів на підприємства:

6.1. Регулятивні вимоги. Уряди різних країн посилюють екологічне законодавство, вводячи обмеження на викиди, використання ресурсів та утилізацію відходів.

6.2. Збільшення витрат. Дотримання екологічних стандартів може вимагати від підприємств додаткових інвестицій у очищення, екологічно чисті технології та утилізацію відходів.

6.3. Репутаційні ризики. Недотримання екологічних стандартів може призвести до негативного сприйняття бренду серед споживачів та партнерів.

6.4. Нові можливості на ринку. Зростаюча увага до екології створює попит на "зелені" товари та послуги, що може відкрити нові ринки для підприємств.

6.5. Стимули та пільги. Деякі уряди пропонують податкові пільги, субсидії або інші стимули для підприємств, які інвестують у екологічно чисті технології.

6.6. Ризики пов'язані зі зміною клімату. Глобальне потепління може впливати на діяльність підприємств, зокрема через зміни в умовах вирощування сільськогосподарських культур, доступності водних ресурсів або ризики природних катастроф [8].

Екологічні фактори вимагають від підприємств більш відповідального підходу до ведення бізнесу. Щоб адаптуватися до нових умов та використовувати екологічні виклики як можливості, підприємства повинні інтегрувати принципи сталого розвитку у свою стратегію та операційну діяльність.

7. Соціокультурні зміни. Зміни в споживчих уподобаннях, культурних цінностях можуть вплинути на попит на товари або послуги підприємства. Соціокультурні зміни відображають динаміку цінностей, уявлень, звичаїв та споживчих вподобань суспільства. Вони можуть мати глибокий вплив на споживчий ринок, комунікаційні стратегії та загальний підхід до ведення бізнесу.

Основні аспекти впливу соціокультурних змін на підприємства:

7.1. Зміна споживчих вподобань. Соціокультурні тенденції можуть впливати на те, які товари та послуги є популярними серед споживачів, визначаючи нові ринкові ніши.

7.2. Етичні та соціальні відповідальності. Сучасні споживачі все більше звертають увагу на етичні аспекти виробництва, такі як умови праці, екологічна відповідальність та корпоративна соціальна відповідальність.

7.3. Комунікаційні стратегії. Різні культурні групи можуть сприймати та інтерпретувати рекламні повідомлення по-різному, що вимагає від підприємств бути уважними до культурних особливостей своєї аудиторії.

7.4. Демографічні зміни. Зміни в структурі населення, такі як старіння населення або міграційні процеси, можуть впливати на попит на певні товари та послуги.

7.5. Глобалізація та культурний обмін. Завдяки глобалізації ідентичні товари та бренди доступні по всьому світу, але їх сприйняття може відрізнятися в різних культурах [5].

Соціокультурні зміни вимагають від підприємств гнучкості, емпатії та глибокого розуміння своєї цільової аудиторії. Щоб залишатися конкурентоспроможними та відповідати змінюваним вимогам ринку, підприємства повинні постійно моніторити соціокультурне середовище, адаптувати свої продукти, послуги та комунікаційні стратегії до потреб та цінностей своїх споживачів.

Висновки. Глобалізація принесла безліч можливостей для підприємств, але разом з тим і нові виклики. Щоб бути успішними в умовах глобалізації, підприємства повинні враховувати як зовнішні, так і внутрішні фактори, що впливають на їх діяльність. Фінансові ризики підприємств в умовах глобалізації зумовлені рядом факторів: міжнародною конкуренцією, коливаннями валютних курсів, зміною економічних умов, політичною нестабільністю, технологічними змінами, екологічними викликами та соціокультурними особливостями. Успішні підприємства активно адаптуються до змін, впроваджуючи інноваційні рішення та стратегії, що дозволяють їм зменшити ризики

та використовувати нові можливості. Сучасні підприємства все більше усвідомлюють свою соціальну та екологічну відповідальність перед спільнотою та споживачами, що стає ключовим фактором їх репутації та довгострокового успіху. Для ефективного управління ризиками та використання нових можливостей підприємства повинні постійно моніторити зовнішнє середовище, проводити аналіз ринкових тенденцій та коригувати свою стратегію відповідно до змінюваних умов. У підсумку, умови глобалізації вимагають від підприємств бути гнучкими, прогнозуючими та готовими до швидкої адаптації до змін. Тільки такі підприємства зможуть забезпечити свій стабільний розвиток та конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

У контексті глобалізації підприємства повинні бути чутливими до культурних особливостей різних ринків. Розуміння та повага до місцевих традицій, звичаїв та цінностей може стати ключем до успіху на іноземних ринках. Швидкий технологічний прогрес вимагає від підприємств не лише впровадження новітніх технологій, але й навчання персоналу, адаптації бізнес-процесів та постійного оновлення стратегічних планів. Збереження довкілля та стаке використання ресурсів стають не лише глобальними викликами, але й джерелами конкурентних переваг для підприємств, які активно реалізують "зелені" ініціативи. У відповідь на множинні виклики глобалізації підприємства повинні розробляти довгострокові стратегії, які враховують різноманітні ризики та можливості, а також забезпечують гнучкість у прийнятті рішень. Умови глобалізації стимулюють підприємства до широкої міжгалузевої та міжнародної співпраці. Створення партнерських відносин може допомогти компаніям ефективно подолати виклики та реалізувати нові можливості. У заключенні, глобалізація створює новий бізнес-ландшафт, де успіх підприємства визначається його здатністю швидко адаптуватися, інноваційністю, стратегічним плануванням та відкритістю до нових ідей та партнерств. Тільки такі підприємства зможуть процвітати в умовах постійної зміни та невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Артьомова Т.І. Глобальне економічне лідерство у контексті ціннісного аналізу. *Економіка України*. 2017. № 5–6. С. 123–135.
2. Норт Д., Волліс Дж., Вайнгест Б. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії. Київ : Наш формат, 2017. 352 с.
3. Артьомова Т. Європейські цінності: традиційний концепт в епоху глобальних ринкових трансформацій. *Економічна теорія*. 2017. № 4. С. 5–31.
4. Онищенко В. Методологічний дискурс міжнародного економічного партнерства. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 5. С. 19–31.
5. Артьомова Т. Європейські цінності: інституційний простір цивілізаційного діалогу. *Економічна теорія*. 2018. № 3. С. 5–28.

6. Білорус О.Г. Економічна глобалістика. Світ-система глобалізму : монографія. Київ : Ун-т «Україна», 2016. 533 с.
7. Білорус О.Г. Інтровертний геоекономічний розворот США та його потенціальні глобальні наслідки. *Економіка України*. 2017. № 5–6. С. 67–77.
8. Усик І.О., Шаульська Л.В., Савченко М.В. Моделювання світової динаміки економічної циклічності. *Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Серія «Економіка»*. 2018. Випуск 308. С. 46–54.

References:

1. Artyomov T.I. (2017) Global economic leadership in the context of value analysis. *Ukraine economy*, no. 5–6, pp. 123–135.
2. North D., Wallis J., Weingest B. (2017) Violence and public order. The main factors that influenced the course of history. Kyiv: Nash format.
3. Artyomova T. (2017) European values: a traditional concept in the era of global market transformations. *Economic theory*, no. 4, pp. 5–31.
4. Onishchenko V. (2018) Methodological discourse of international economic partnership. *Foreign trade: economics, finance, law*, no. 5, pp. 19–31.
5. Artyomova T. (2018) European values: the institutional space of civilizational dialogue. *Economic theory*, no. 3, pp. 5–28.
6. Belarus O.G. (2016) Economic globalism. The world system of globalism: a mono-graph. Kyiv: University "Ukraine", 533 p.
7. Belarus O.G. (2017) The introverted geoeconomic reversal of the United States and its potential global implications. *Ukraine economy*, no. 5–6, pp. 67–77.
8. Uyk I.O., Shaulskaya L.V., Savchenko M.V. (2018) Modeling of world dynamics of economic cyclicity. *Collection of scientific works of Donetsk State University of Management. Economics series*. Issue 308, pp. 46–54.